

1

PROSVETA

THE ENLIGHTENMENT

GLASILO IN LASTNINA SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

Organ of and published by Slovene National Benevolent Society

Naročnina za Združena države (izven Chicago) in Kanado \$6.00 na leto, \$3.00 za pol leta, \$1.50 za četrt leta; za Chicago in Cicero \$7.50 za celo leto, \$3.75 za pol leta; za inozemstvo \$9.00.

Subscription rates: for the United States (except Chicago) and Canada \$6.00 per year, Chicago and Cicero \$7.50 per year, foreign countries \$9.00 per year.

Cena oglasov po dogovoru.—Rokopisi dopisov in nenaročenih člankov se ne vračajo. Rokopisi literarne vsebine (črtice, povesti, drame, pesmi itd.) se vrnejo pošiljatelju le v slučaju, če je priložil polnino.

Advertising rates on agreement.—Manuscripts of communications and unsolicited articles will not be returned. Other manuscripts, such as stories, plays, poems, etc., will be returned to sender only when accompanied by self-addressed and stamped envelope.

Naslov na vse, kar ima stik s listom:

PROSVETA

2857-59 So. Lawndale Ave., Chicago, Illinois

MEMBER OF THE FEDERATED PRESS

138

Datum v oklepaju na primer (June 30, 1942), poleg vašega imena na naslovu pomeni, da vam je s tem datumom potekla naročnina. Ponovite jo pravočasno, da se vam list ne ustavi.

Jezički klepetulj tečejo

Poraz angleške armade v Libiji je prišel kot hladilno olje na rano vseh onih, ki ne morejo slišati ničesar dobrega o Angležih, zaplešejo pa veselja, kadar Anglijo zadene kakšna nesreča. Zadržijo se plesali, ko je padel Singapore. Od takrat je preteklo že precej časa in bilo jim je dolg čas, zato pa so zdaj toliko bolj veseli.

Saj veste, kdo so ti ljudje. Ne mislimo ameriških nacistov in fašistov nemškega, italijanskega in španskega porekla ter njihovih domačih bratcev, pač pa imamo v mislih katoliške frce, te zagrizene sopotnike Hitlerja, dalje izolacioniste, apizarje in ostalo sorodno sodrgo, katera bi raje videla padec Roosevelta, kakor padec Hitlerja.

Ali se ti ljudje zavedajo, da je vsak udarec, ki ga utrpi Anglija, tudi udarec za Ameriko, torej tudi za njih? Niti malo ne. V neizmernem sovraštvu do Roosevelta in Anglije so slepi in gluhi za lastno usodo—zato pa so toliko bolj nevarni ameriški demokraciji. Odloten boj s temi ljudmi je prav tako potreben, kakor je boj na frontah z osiščem.

Na drugem koncu vrste pa vidimo ljudi docela drugačnega kalibra, ki silno radi zabavljajo zoper Angleže in angleško armado, katera jim je absolutno zanič, samo za Italijane je še dobra—"ampak Italijane lahko vsakdo natepe..."

Tudi tem ljudem zdaj teče jezik, da je strah. Med drugim pravijo: "Če bi se Rusi bojevali tako slabo kot Angleži, bi Hitler danes že imel vso Rusijo v svojih pesteh in kje bi mi bili potem?" Zdaj lahko veste, kdo so ti gobeždači. Do 22. junija 1941 so gobeždali, da se nas "ta imperialistična vojna prav nič ne tiče in zato pozabimo nanjo..."

Res ne vedo ničesar, kaj je bilo pred omenjenim datumom. Korenito so pozabili, da je pred dvema letoma po padcu Francije bila Anglija edina, ki je odbijala pošastno moč Hitlerjevega bojnega aparata. Takrat je bil Hitler dvakrat močnejši kot je danes—kljub temu se je "ničvredna" angleška armada otela iz Dunkirka, kakor je leto dni "ničvredna" Anglija sama tolkla Hitlerjevo silo na morju in v zraku ter natepla Hitlerjeve mehanizirane divizije v Libiji.

Gobeždači so pozabili, da so se "ničvredni" Angleži po enem letu samete strahovite vojne z Nemčijo in Italijo toliko osmelili, da so šli na Grško in s silnimi žrtvami oteli Hitlerju grških in jugoslovanskih čet, kolikor so mogli—da so istočasno napadli in razbili italijansko bojno brodogeje v Tarantu ter potopili dve največji nemški bojni ladji Graf Spee in Bismarck.

Gobeždači so pozabili tudi to, da je "ničvredna" Anglija takoj po Hitlerjevem napadu na sovjetsko Rusijo začelo pošiljati bojno opremo Rusom in to še danes dela z Ameriko vred.

Če bi gobeždači te vrste imeli kaj soli v glavi, bi morali vedeti, da je zmaga Rusije tesno povezana z zmago Anglije in Amerike in brez zadnjih dveh Rusija ne bo zmagala v tej vojni. Že to bi zahtevalo od njih, da sodojo Angleže in njihove nesreče objektivno, torej v luči solidarnosti in simpatij—kar boli Angleže, mora boleti tudi njih—ne pa po lakajskem kopitu, po katerem so krebjali pred 22. junijem 1941.

Vrtanje v kongresu

Znano je, da je v kongresu skupina mož med senatorji in poslanci spodnje zbornice, ki sovraži demokracijo in Roosevelta bolj kot sovražja Hitlerja—če ga sploh kaj sovraži.

V tej skupini so Fish, Hoffman, Brooks, Day, Smith, Sweeney in dva do tri tucate drugih; z nami ne pomenijo nič, ampak, ker pobijajo delavske unije prav tako strastno kot pobijajo Rooseveltove socialne reforme in zavezništvo Amerike z Anglijo in Rusijo—imajo večje število pristašev med "demokrati" iz južnih držav.

Prihodno jesen so volitve novega kongresa in vsi pošteni demokraciji elementi so na delu, da bodo omenjeni sovražniki demokracije in moralni podporniki fašizma poraženi pri volitvah.

Kdo pa je zdaj priskočil na pomoč tem sovražnikom demokracije? Nihče drugi kot Martin Dies, predsednik kongresnega odseka za preiskovanje neameriških aktivnosti. Teoretično je bil ta odsek postavljen zato, da pazi na gibanja onih, ki pomagajo sovražniku—ampak v praksi Martin Dies pazi najbolj na organizacije, ki se iskreno in zavedno bojujejo za ohranitev demokracije v Združenih državah. Te organizacije ima Dies najbolj na piki in enostavno jih imenuje "komunistične".

Pred nekaj dnevi je Dies izjavil v zbornici, da je delovanje Unije za demokracijo akcijo in podobnih organizacij "zarota, ki ima namen diskreditirati kongres in ga zamrežati z diktatorskim režimom." Zakaj? Zato, ker omenjena Unija deluje za poraz Fisha, Hoffmana in drugih sovražnikov demokracije!

Če bi se volilci v Texasu, ki pošiljajo Diesa v kongres na srpmoto vsakega poštenega demokrata v Združenih državah, vsaj toliko zavedali, kako veliko škodo delajo vojnemu naporu in zmagi Amerike v tej vojni—bi prihodno jesen lahko napravili hiter konec demagogu Diesu. To je edino upanje, ki preostaja v demokraciji in procesu ameriškega javnega življenja.

Toda volilci v Texasu, kakor v ostalih južnih državah, so največji ignoranti v tej deželi—in edinele ignoranca, gorostasna in najmuznejša, drži demagoga, kakršen je Martin Dies in bratci njegovega kalibra, v sedlu.

Glasovi iz naseblin

Mladina in lokalne novice

Cleveland.—Dopisnik Paul Pannian iz Crested Butta, Colo., nam je zadnjič v Prosveti podal dobro sliko, kakšna je v splošnem ameriška in tudi slovenska mladina. Res je večina taka kot jo je on opisal. Se pač nauče drug od drugega. Vendar pa so tudi izjeme. Dobe se tudi taki, ki rabijo pamet. Niso vsi razuzdani, lahkomišeln in sebični. So tudi taki, ki dajo od svojega zaslужka staršem ali pa v hranilnico, mnogi pa sedaj tudi kupujejo vojne bonde, obenem se pa tudi zabavajo kot mladi fantje, kar jim iz srca privoščimo. To se pravi, imajo pošteno in dobro zabavo. Ampak za večino je pa dopisnik dobro pogodil.

Paul pravi, da ima že 72 let na grbi, torej ni po starosti dosti zadaj za Etbinom Kristanom, Nacetom Zlembergerjem in Matijem Pogorelcem. Tudi ti, Paul, si v teh 72 letih že dosti poskušil in verjame, da bi bil to zanimiv roman. Paule, ali še stoji tisti veliki stari hotel tam v bližini vaše naseblbine? Ako se ne motim, je tam železniška postaja, to je malo po prihodu čez one strme gorske prepece.

Zdaj pa nekoliko lokalnih novic. Smrt kosi in list za listom pada. Pred nekaj dnevi, 8. junija, je v bolnišnici umrl poznani in čislani pionir in poštenjak Ahton Bolka, član društva Združeni bratje 26 SNPJ—prej SS-PZ. Bil je star 55 let. Zapuščica ženo in pet otrok, štirje od njih odrasli, od katerih je eden pri vojakih, mlajša hči pa je stara okrog devet let. Bil je res poštenega in mirnega značaja. Vedno je podpiral naše napredne delavske in kulturne ustanove in bil tudi naročnik dnevnika Prosvete. Z njim sva bila vedno dobro okrog prijatelja. Blag mu spomin, domačim in sorodnikom pa iskreno sožalje!

V nedeljo, 14. junija, okrog polnoči pa se je smrtno ponesrečil, ko se je peljal proti domu od prijateljev s farne, tudi dobro poznani rojak Joseph Spendal, star 45 let. Doma je bil iz vasi Draga pri Zatični na Dolenjskem, kjer zapuščica brata in tri sestre, tukaj pa ženo Frances, rojeno Kombat, in sestro Mrs. Louiso Kombat, v Conemaughu, Pa., pa tri bratrance in veliko drugih sorodnikov. Po domače so mu rekli Tiček. Bil je v sorodu z našim "Big Tonyjem" Tomšičem iz Californije, kateri se je tudi vedno pri njemu ustavil in prenočeval, kadar se je mudil v Clevelandu. Bil je član društva Mir 142 SNPJ, delničar Slovenske združene zveze, Delavskega doma in tiskarne Enakopravnosti.

Pokojni sin in njegova žena Frances sta vedno podpirala napredne priredbe in bila zvesta naročnika dnevnika Prosvete. Upam, da bosta Mrs. Spendal in Mrs. Bolka še naprej ostali naročnici dnevnika Prosvete. Tudi prijatelju J. Spendalu želimo mirnega počitka v svobodni ameriški zemlji, soprogi in ostalim sorodnikom pa iskreno sožalje moje družine!

Tako se naše stare korenine poslavljajo od nas. Vedno nas je manj tudi v Ameriki. Glede stare domovine pa sploh ne vemo natančno, kako stvari tam stoji. Omenim naj tudi, da se je slovenski dan v Clevelandu 21. junija imenitno obnesel. Parada je bila velika in impozantna, ljudstva veliko. Najbolj so se postavile Napredne Slovenke 137 SNPJ in dramsko društvo Ivan Cankar s slovensko svatbo. Imele so okrašen voz z dvema lepima konjema. Tudi Progresivne Slovenke so se dobro postavile! Tudi piknik kluba 27 JSZ in pevskega kluba Zarje isti dan se je dobro obnesel. Prav lep je bil tudi poslovilni večer Majka Cvelbarja, ki se je vršil v soboto, 20. junija.

Anton Jankovič, zastopnik.

Nekaj misli o položaju in akciji za stari kraj

Chicago, Ill.—Poteklo je že polnih šest mesecev, od kar je Amerika stopila v vojno z državami, katere tvori osiše. Tekom tega časa smo opazili, kar se osebnih svobodščin tiče, da se sedanja vojna precej razlikuje od zadnje. Zadnje vojno so nazadnjaki takoj v začetku izrabili pod krinko patriotizma za uničenje radikalnih organizacij.

V članih teh organizacij so videli največje izdajalce te dežele, katere je časopisje prikazovalo čitateljem v taki luči, kot da so pravi kajzerjevi zavezniki. Da socialistično stranko in organizacijo Industrial Workers of the World tvorijo v večini pronomiški elementi. Ni trajalo dolgo, ko so bili voditelji teh organizacij pometani v ječe radi protivnoje propagande. Radi tega ne smemo zameriti onim, kateri so pred sedanjo vojno naglašali, da bodo takoj, ko stopimo v vojno, odpravljene vse civilne svobodščine, uničene vse radikalne organizacije—vse, kar se je zgodilo v zadnji vojni.

Ker imamo v Beli hiši v Washingtonu bolj liberalne ljudi kot pa bili v zadnji vojni, nazadnjaki do sedaj še niso skušali izrabiti te vojne za gonjo proti radikalnim organizacijam. Naproti: bolj jih srce, ker vidijo to deželo v zvezi z edino delavsko državo na svetu. To je sovjetska Rusija, o kateri so zadnjih dvajset let čuli najgrozotejše stvari. Mnogo jih je, kateri bi z lahkoto dali roko Hitlerju in Mussoliniju, ne pa kot jo je Stric Sam dal Stalinu.

Že sedaj jih je strah, kaj bo po vojni. Bojijo se, da geslo, katerega so naglašali po zadnji vojni—"nazaj v normalnost"—ne bo več v modi. Pod tem geslom so zadnjič videli, da je potrebno uničiti vse pridobitve, katere si je delavstvo priborilo za časa vojne, ter jih poriniti zopet v predvojne razmere. Ker je danes delavstvo bolj organizirano kot je bilo za časa zadnje vojne, že v naprej vedo, da to ne bo mogoče, posebno še, dokler imamo sedanjo administracijo v Washingtonu.

Sedaj pa še malo o akciji v prid naše stare domovine. Tudi ta se zelo razlikuje od akcije, katero smo vodili v zadnji vojni. V ta namen smo prvič v zgodovini ameriških Slovencev združili vse struje, a uspeh ni tak, kot smo si ga zamislili. Kje so vzroki, da ga ni, bo pokazala bodočnost. Dozdeva se mi pa, da je bilo ravno združevanje vseh skupin največja nesmiselnost. Posebno, če pomislimo, da smo polovico stoletja hodili vsak svojo pot. Pa pridejo skupaj naivni ljudje ter mislijo, da se lahko

kar čez noč pozabijo vse difference, katere so nas vsa ta leta razdvajale, če se postavi geslo—da kri ni voda...

Tekom enega leta so lahko opazili, da ni navdušenja kot ga želijo, kakor tudi to, da pristašene ali druge stranke ne morejo razumeti te nenadne spremembe voditeljev. Ni jim povsem jasno, v kakšne namene so kar naenkrat med nami izginile vse difference. Prepričan sem pa, če bi ne bilo med nami tega nesrečnega združenja in bi vodila ameriška slovenska duhovščina svojo akcijo kot jo vodi, napredni elementi pa svojo, da bi bili uspehi veliko večji kot so sedaj in mi bi šli v agitacijo z veliko večjim navdušenjem kot gremo sedaj. Za to nam je lahko priča v zadnji vojni bivše Republikansko združenje.

Ker odboru za dobrodelno akcijo ni dovolj en polom, si je nadejal še drugo odgovornost. Kar nenadoma je sklical konferenco in nanjo povabil tiste, katere je smatral, da so poklicani reprezentirati ameriške Slovence. Izid te konference je bil, da se je ustanovil nov odbor, katerega naloge so voditi politično akcijo med ameriški Slovence za staro domovino.

Eno prejšnjih zborovanj je v ta namen izvolilo odbor in mu poverilo sklicati nekakšen kongres ameriških Slovencev. Ker pa to ni bilo po volji vladi v Washingtonu, kakor so rekli, je šla stvar po vodi. Kar naenkrat smo pa prišli do tega, da je potrebno imeti dva odbora in konferenca v Clevelandu je izvolila odbor za politično akcijo. Odbor deveterice tvorijo dr. James Mally, Vatro Grill, James Debevc, Anton Šabec, Josephine Zakrajšek, Joško Penko, Frank Surtz, Etbin Kristan in Ivan Molek.

Po prečitjanju teh imen (nekatera malo poznana med nami) sem se nehote vprašal, ako so to najboljši reprezentanti med nami? Pa sem rekel: Mogoče je pa pri izboranju tega odbora odločevalo mišljenje, da bo najbolj odločilna beseda na mirovni konferenci rimskega papeža in je potrebno, da je večina tega odbora njihovih pristašev. Da ne bo na napredno javnost napravilo preveč slabega vtisa, so temu odboru dodali še zunanja odbornika, to sta Molek in Kristan.

Kakšne naloge ima odbor, mi ni znano. Ako so zborovalci bili mnenja, da je potreben, da nas ameriške Slovence reprezentira na političnem delovanju, ter da bo od nas vlekli dolarje, tedaj je bila konferenca brezplodna.

Mislim, kar je naprednega med ameriški Slovence, mislijo z mano vred, predno bodo dali dolarje za politično akcijo, žele vedeti, kakšna bo bodoča Jugoslavija in Slovenija. Za nas ni dovolj samo fraza, da je potrebna najprej samo strela. Mi zahtevamo, da ta odbor skliče zborovanje in to zborovanje naj določi naše pove, kaj mi zahtevamo. Dokler ni takega zbora, se lahko reče, da nekdo govori v imenu ameriških Slovencev, za kar ga nismo pooblastili.

Frank Aleah. 1.

Na obliki pri Sharončanih

Cleveland.—Dne 7. junija sem se v družbi več drugih podal v Sharon, Pa., ker tamkaj je več Slovencev, ki so doma od Šentjurja pri Grosuplju. Večkrat sem čital dopise iz tamkajšnje naseblbine, kako lepo napredujejo na društvenem polju.

Takoj, ko zagledaš to naseblino, že tudi veš, da tamkaj žive Slovence, kajti okrog hiš so krasni vrtovi, v sredini naseblbine pa

lep Slovenski dom. Takoj, ko smo se tam ustavili, smo se podali v spodnje prostore Slovenskega doma, da se malo okrepčamo. Naš vodja Frank Hribar mi je predstavil več ondotnih rojakov, kajti on je pred leti živel v Sharonu in mu je vse znano. Takoj sem vprašal, kje je Tone Valentinčič. Odgovor je bil, da je v zgornji dvorani na društveni seji. Ni vzel veliko časa in kmalu sva si segla v roke. On je lani veliko pisal v Prosveti, kar sem vedno rad čital.

Takoj sem tudi videl, da so tamkajšnji Slovenci zelo složni. Spoznal sem se tudi z nekaterimi, in sicer z Novakom, Gorencom, Garmom, Cimpermanom, Okornom, J. Godinom, ki je nastakar v Domu, Johnom Mačkom in drugimi. Ogledali smo si Dom, ki je res krasna stavba in ponos ondotnih Slovencev.

Kmalu potem smo se odpravili na Valentinčičevo farmo, kjer so nas zelo prijazno sprejeli njegova žena in hčere. Nismo pričakovali, da bomo tako lepo postreženi z izvrstnimi jedmi. V imenu vseh skupaj sprejmite najtoplejšo zahvalo.

Z Valentinčičevo družino smo se prijazno poslovili in se zopet podali nazaj v Sharon. Ker smo bili vsi fajn fantje, sta nas povabila na njih dom mr. in Mrs. Novak. Tamkaj pa se je razvil pravi koncert. Takoj smo se domenili, da se prične petje. Prijazne Novakove hčere so namreč napravile več gramofonskih plošč in smo tri nove še v Cleveland prinesli. Sedaj jih pa Frank Hribar pridno igra v svoji gostilni. Lepa je posebnost tista: "Dekle, dekle, delaj pušelj". Novakove so res dobre pevke. Je res lušno v družbi tako dobrih pevcev kot je naš Janko Rakovec, Frank Hribar in njegova žena, J. Kadunc, J. Maček, mr. in Mrs. Zelodec, mr. in Mrs. Dekleva.

Seveda, malo pozno smo se zamudili, kajti naš prijazen Janko Rakovec bi bil najrajši kar tam ostal. Vsa čast Novakovi družini, ker se njih otroci tako zanimajo za slovensko petje. Starejša hči Frances uči tamkajšnjo mladino v petju. Res krasna ideja. Slovenska pesem naj doni, dokler Slovencev v Ameriki živi.

Končno se lepo zahvalimo za vašo prijaznost. Kadar se boste nahajali v Clevelandu, vas povabimo, da tudi nas obiščete na spodnjem naslovu.

John Kadunc, 1229 E. 71 st.

O slovenskem dnevu v Bellairu

Bellair, O.—Na tisoče zavedenemu slovenskemu delavstvu ostane 21. junij v trajnem spominu. Ta dan smo namreč tudi tukaj praznovali vseslovenski dan. Mnogi okrog štiri tisoč ljudi se je odzvala iz okrajna Belmonta in prvič v zgodovini te dežele in sploh slovanstva skupno manifestirala ta dan. S tem smo dokazali našo popolno lojalnost naši novi domovini Ameriki v teh kritičnih časih.

V povorki si opazil razne narodne noše obojega spola. Manifestacija se je vršila v Bellaire Athletic Fieldu na 24. cesti. Program je otvoril Teodor Vucelich, ki je najprvo predstavil rev. Josepha M. Kreta, ki je opravil verske ceremonije. Za njim je nastopila Joan Sodnikar z deklamacijo "Pledge of Allegiance." Nato je zadržana godba zaigrala ameriško himno. Za tem je pozdravil množico W. T. Robertson, župan mesta Bellaira. Nato je bil predstavljen Frank Ledvinka, ki je v daljšem govoru pojasnil pomen in vzrok današnje manifestacije in žel velik aplavz.

Nato sta nastopila s pozdravi župana mesta Flushing in Martins Ferryja in dr. Michael Gajdoš, ki je zastopal župana iz Wheelinga, ki se ni mogel udeležiti. Potem so nastopili štirje okrajni sodniki s kratkimi govori v prilog slovenskemu dnevu. Nato je zaigrala mladinska godba IWO iz Yorkvilla. Potem je bil prečitan telegram kongresnika Inhofa, ki se ni mogel

udeležiti radi nujne zadeve. Potem je pozdravil navzoče okrajni tožitelj R. Michener, za njim pa je nastopil ohijski senator William Boyd, ki je v daljšem govoru orisal situacijo tukaj in v stari domovini. Nagovarjal je navzoče, naj stoji na strani Rooseveltove administracije, naj kupujejo vojne bonde in pomagajo v produkciji vojne opreme. Dalje je apeliral, naj pri volitvah volimo progresivne kandidate, pa naj bodo republikanci ali demokrati. Pohvalil je Philipa Murrayja, ker se je pri zadnjih volitvah izrekel za Roosevelta in ker ni sledil Lewisu, ki je podpiral Willkieja. On je bil večkrat prekinjen z burnimi aplavzi.

Nato je bil predstavljen Philip Murray, predsednik CIO. Govoril je večinoma o unijah v tej in drugih deželah. Pojasnil je, kaj se je zgodilo z unijami v Nemčiji, Avstriji, Čehoslovakiji, Jugoslaviji, Belgiji, Franciji in sploh v vseh podjarmljenih deželah. Povsod so bile uničene, voditelji pa postreljeni ali poslani v ječe in koncentracijske taborne po navodilu Hitlerja.

Murray je tudi pojasnil spor med njim in Johnom L. Lewisom, posebno pa o \$1,666,000, o kateri vsoti pravi Lewis, da je CIO dolguje UMWA. Rekel je, da je bila ta vsota darovana CIO takrat, ko je bil Lewis predsednik CIO. Izrazil se je, da je bil on takrat le podpredsednik UMWA in vodil organizatorično kampanjo v jeklarski industriji za CIO; s tem denarjem je nasičeval na tisoče jeklarskih in drugih stavkarjev za njihove žene in otroke. Rekel je, da je tudi CIO že daroval nad tri milijone dolarjev v pomoč stavkarjem, toda te vsote ne šteje kot dolg.

Dalje se je izrazil: "Sam John L. Lewis me je prosil, naj prevzamem predsedništvo CIO, zdaj mi pa predbaciva, da sem "rdečkar," da držim z Rusijo. Danes je Rusija zaveznica Amerike in jaz kot predsednik petih milijonov organiziranih delavcev v CIO bom naredil kolikor je v moji moči v korist Rusiji, da s tem pomagam, da bodo še v tem letu strti mednarodni gangeži, ker jaz sem proti vsi diktatorjem, ne samo v Evropi, marveč tudi v Ameriki, pa naj bodo unijski ali politični." S temi besedami je navdušil navzoče in žel gromovit aplavz.

Nato je godba zaigrala ameriško himno, potem pa je nastopil Andy Plehati, ki je v kratkem pa jednatem govoru čestital zavezniškim generalom na vseh frontah na njih poštvovalnosti v prid svobode in demokracije. Nato je spet rev. Joseph M. Kreta opravil verske ceremonije, godba je zaigrala "God Bless America" in s tem je bil tukaj zaključen vseslovenski dan.

Naj pripomnim, da je po mojem mnenju tudi sv. Elija Slovan in da je bil dobro poučen, v kakšen namen se je vršil vseslovenski dan. Takoj po polnoči 21. junija je namreč izvel svoje ognjeno sabljo in z njo pričel križati po nebeškem svodu tako, da te je blisk kar zaslepil. V največji temi pa je za nameček nekajkrat še strašansko ustrelil, da se je vili precejšnja ploha. Ker sem bil zastopnik društva 258 SNPJ v tej manifestaciji in ker ta dan že 60 let slavim svoj godovnik, sem prosil mojega patrona, naj posreduje pri vremenskih bogovih, da nam dajo lep dan in solnce vsaj popoldne, da impozantno zaključimo ta dan bratstva in enakopravnosti. In moja prošnja je bila uslišana.

Louis Pavlinich. 258.

Pred dvajsetimi leti

(Iz Prosvete, 26. junija 1922)

Domače vesti. V Sharonu, Pa. je umrl Fr. Staniša od Kostanjevice, član SNPJ.

Delavske vesti. Mrliakogled na porota v Herrinu, Ill., je ugotovila, da krivda za ustreljen stavkokaže leži na operatorjih.

Inozemstvo. V Nemčiji je izbruhnila splošna stavka v protest proti uboju zunanjega ministra Rathenaua.

Sovjetska Rusija. Sovjeti zadržujejo, da se na konferenci v Haagu govori o kreditih za Rusijo.

Grupa angleških vojakov na manevrih.

Vesti iz podjarmljene stare domovine

"GLAS JUGOSLAVIJE" O ANGLEŠKO-RUSKEM SPORAZUMU

London, 15. jun. (Radio "Glas Jugoslavije").—Zavezniški krogi in z njimi jugoslovanska vlada se priložnostno pozdravljajo za dobljeno pozdravilo naš narod, ki so njegove koristi tako tesno povezane z njim. Za Londonom je pomembni sporazum z Rusijo podpisal tudi Washington, tako da je danes ves svet jasno razdeljen v dva tabora, ne samo po preminem stanju, temveč po mednarodnem delovanju. Na prvi strani so sile, ki bi hotele pahniti človeštvo v najbolj nazadnjaško stanje v zgodovini, na drugi strani civilizirani narodi sveta, ki žele ohraniti svobodo in napredek. Sedanje zavezništvo je našemu narodu vnovič potrjeno, kako pravilno je sledil svojemu zdravemu čutu, ko je 27. marca vrget politike, ki so hoteli povesti državo na usodno pot kapitulacije. Danes so okrog britansko-sovjetskega sporazuma zbrani vsi prijatelji našega naroda, na nasprotni strani pa so samo tiste države, ki so vedno bile sovražnice naše neodvisnosti in našega kulturnega razvoja.

NAPREDOVANJE V VOJSKI

London, 15. jun. (JIC).—Na predlog vojnega ministra generala Mihajloviča je kralj v znak priznanja za hrabrost v borbi s sovražnikom podpisal ukaz št. 660 dne 10. junija t. l., s katerim so povišani za podporneke:

Peh. vodnik Vaso Kovačević, let. naredniki: Milovan Nedežić, Srbinović, Milutin Savič, Sekula Tešić; top. narednika: Milorad Nedeljković in Čedomir Unković.

Ti naši junaki bodo svetlo razgled našim borcem v domovini in v tujini.

JUGOSLAVIJA IN MADŽARSKA

Odgovarjajoč na dopis Gaborja de Berenssija v New York Timesu, je Josip Hanč postal omenjenemu newyorškemu dnevniku pismo, ki je bilo priročeno v nedeljo, 14. junija. Pismo navaja razloge, zakaj bi bil trajen sporazum med Madžarsko in njenimi sosedi zelo težka stvar. Pisec ugotavlja, da je Madžarska v vojni z vsemi sosedi in navaja, kaj vse je napravila v Češkoslovaški in Rumuniji. Nato Hanč nadaljuje:

"Jugoslavlani bodo težko popabili, da je komaj nekoliko tednov po podpisu sporazuma o večnem prijateljstvu z Madžarsko madžarska vojska napadla Jugoslavijo kot prva straža narodske vojske in izvršila med civilnim prebivalstvom zverine, katerih dokumentacije bodo med najbolj črni stranimi o grozotah sedanje vojne. Ne Čehi, ne Rumuni, ne Jugoslavlani ne morejo zaupati v neko dobro voljo Horthyjevega režima, ki je med vladama, ki onemogočajo kakršno koli razumno soodlovanje med malimi narodi v razdobjih med vojnami."

Hanč končuje svoje pismo z željo, da bi bilo zblizanje med Madžarsko ter Jugoslavijo, Češkoslovaško in Rumunijo mogoče samo pod pogojem, da bi se Madžarska popolnoma demokratizirala.

VESTI IZ ZASEDENE SLOVENIJE

(Odlomki pisma iz Ljubljane.) Nasilno razoroževanje laških vojakov se dogaja kar pri belim dnevi. Stvar se izvrši na sledeči način: trije ali štiri obravnavni laški soldatje se odpravijo na sprehod na periferijo mesta. Nekje bolj na samotnem kraju planejo iz stranske ulice štiri ali pet slovenskih fantov in pomole Mussolinijevim junakom napete revolverje pod nos. Zahtevajo orožje. Južniški potentarji se takoj podajo in izročijo svojim "podjarmljenim" in "premaganim" somešcanom, kar se od njih zahteva. Po Ljubljani se zatrjuje, da se doslej v takem primeru še nihče ni uprl, pa naj bo oficir, prostak ali fašistični miličnik. Upati je, da se bodo na ta način "nalezli" domačini precej orožja, ki bo ob svojem času pravi prišlo. Na drugi strani se je pa tudi bati, da bo laški teror divjal naprej in naprej...

V Mostah se je zgodil prav posebno znamenit primer laške morale. Tam nekje je bil postavljen laški vojaški oddelek s strojnico, da čuva nad delom Moste, ki so bile določene za hišno preiskavo. Blizu je bila mlekarina in lačni Lahi so dobili povabilo, naj pridejo na južno. Tako so se odzvali in pustili strojnico na mestu. Ko so se najužinali in vrnili na svoje mesto, ni bilo strojnice nikjer. Slovenski fantje so jo bili namreč med južno odnesli, ne da bi Lahom povedali, kam naj jo gredo iskat...

Prav tiste dni, ko sem bil v Ljubljani, se je vsesplošno govorilo, da so Nemci nekje na Štajerskem polili z nafto in zažgali dva avtobusa, polna slovenskih otrok. Dalje, da po mnogih krajih vcepljajo otrokom bacile sifilisa in drugih spolnih bolezni, da na ta način narod že v kalu zatirajo. Starejši mladini, zlasti dijakom in akademikom, pa da inokulirajo bacil tuberkuloze. Prav stare ljudi pa, ki so jim iz kakršnega koli razloga na poti, morda zgolj z ekonomskega vidika, ne izseljujejo, ampak jih odvažajo v neko bolnišnico, iz katere nihče več ne pride ven. Lepega dne dobijo sorodniki kupček pepela. Enaka usoda preganja bolne ali fizično pomanjkljive...

IZ NACIJSKIH VIROV
Donau Zeitung, 29. apr.: "Lansky jesen je bila v Zagrebu ustanovljena nemška gimnazija. Poslopje ni bilo primerno. Ministrstvo javnih del je odobrilo proračun za zgradbo novega poslopja."
Novo Vreme, 22. apr.: "V Belgradu je sedaj 320 pekov. 210 jih dela skrajšan čas, ostali pa stalno. To število je za Belgrad dovolj, kajti hraniti je treba z gorivom in delavci so potrebni drugod, zlasti v Nemčiji."

Donau Zeitung, 28. apr.: "Iz Kikinde poročajo, da je bila v Banatu ustanovljena prva nemška klinika za dajanje zdravniških nasvetov nemškim rodbinam. Klinika ima sobe za posvete, zdravniško knjižnico, kuhinje, dvorane za predavanja in bolnišniške."
Donau Zeitung, 28. apr.: "Spomladanski sejem v Zagrebu je uspel boljše kot jesenski. Bilo je mnogo obiskovalcev iz Nemčije. Razstave se je udeležilo 115 nemških trgovcev, t. j. 73% skupnega števila udeležencev. Največ nemških razstavljalcev je bilo v poljedelskem oddelku, 45 od skupnega števila 67, in v strojnem oddelku, kjer jih je bilo 38 od skupnega števila 68."

Najzanimivejše dnevne delavske vesti so v dnevniku "Prosveta". Ali jih čitate vsak dan?

George W. Waltz, član unije električarjev (ADF), se spušta na sila s padalom.

Domača fronta

War Production Board, Washington, D. C.

Predno zmagamo v tej vojni, bomo vsi na en ali drug način na bojevnih črti. Nekateri izmed nas bodo na fronti, kjer se bitke zares vršijo, drugi bodo na oni fronti, kjer so naše tovarne in zopet drugi bodo na enako važni fronti — na naših farmah. Bo dela za vsakogar in vsakdo bo na delu.

Beseda "vsakdo" vključuje milijone inozemcev, tujerodne državljane, črnce in druge manjšinske skupine. Mnogo tisoč teh ljudi tvori že del velikih vojsk, ki držijo naše železnice v obratu, ki obratujejo naše livarne in v industrijalna podjetja, ki pridelujejo naše žito in naš bombaž in ki sekajo drevesa za gradnjo naših hiš. Njihov delež v borbi za demokracijo je veliki in odgovorili so lojalno na poziv demokracije v uri njene nujne potrebe.

Kakor splošni pogon Združenih držav za zmago narašča, tako smo našli posebno mobilizirali naše ljudske sile, ravno tako kakor smo mobilizirali naše vire narodnega bogastva — naše kovine in material. Mobilizacija naših ljudskih sil pomeni, da vsakdo mora imeti svoj delež v našem vojnem naporu in War Manpower Commission je poudarila, da izjem ne bo; da delodajalci, ki ne marajo upoštevati delavcev radi predsodkov plemen, vere, barve ali narodnosti, dejanski sabotirajo naš vojni napor.

Predsednikov odbor proti postavljanju ob uposlovanju (President's Committee of Fair Employment Practices) je mnogo storil, da se stori konec nedostemu in kratkovidnemu predsodku proti manjšinskim skupinam v mnogih vojnih podjetjih. Ta odbor je ponovno opozoril na dejstvo, da inozemci smejo biti upošleni v vsaki vrsti vojne produkcije. V vojnem delu, ki vključuje vojaške tajnosti, smejo biti upošleni, ako njih delodajalci vnaprej dobijo dovoljenje od vojaške oziroma mornariške uprave. Vojna in mornariška oblast je dala taka dovoljenja v več kot 90% slučajih.

V teku prihodnjih dveh let morajo Združene države zbrati delavsko vojsko 20.000.000 moških in žensk in poljedelsko vojsko 12.000.000 dodatno k vojski inozemskih udeležencev ali 40% skupnega števila udeležencev. Največ nemških razstavljalcev je bilo v poljedelskem oddelku, 45 od skupnega števila 67, in v strojnem oddelku, kjer jih je bilo 38 od skupnega števila 68.

Ako hočemo doseči postavljene cilje za produkcijo orožja, letal in ladij, moramo mobilizirati vsakogar.

Urad industrialne konservacije War Production Boarda začel je kampanjo za zbiranje milijonov ton kositrnih škotel (tin cans) na leto iz velemestnih domov Združenih držav. Urad ceni, da se more pridobiti 10.000 ton kositra (tin) in 990.000 ton jekla iz živčnih posod, ki smo jih po navadi metali na smetišča. Ta prihranjena količina kositra bo prispevala h gradnji mnogih rušilcev in bombnih letal in jeklo bo tudi prav prišlo.

Ako živite v enem izmed teh 36 mest, bodo mestni uradniki naznanili, kdaj se začne nabiralna kampanja in vse, kar se od vas zahteva je, da pripravite svoje obrabljene škatle na sledeči način: Odstranite vrhnji in spodnji del škatle. Umijte jih dobro na znotraj in zunaj. Napravite jo ploščato s tem, da jo stisnete z nogo — ne s kladivom. Odstranite papirnati ovoj (label). Ostanke denite v žakelj ali kakor trbo. Običajni nabiratelj smeti pride po nje ali pa mestne oblasti objavijo kak drug način pobiranja. Škatle se odpravijo v takozvano "detinning plant," kjer se kositer odstrani na kemičen način.

Ako ima vaša družina povprečni obseg — štiri člane — porabite brčkone 36 škotel na mesec. To je zadosti kositra za dve brizgalnici plamena in za zgajenje treh cevi mitraljez .30 kalibra. Ako živite v mestu, ki je tako veliko kakor Minneapolis in kjer vsakdo ohrani te škatle, se nabere zadosti kositra v enem letu za potrebe enega rušilca, 320 težkih bombnikov in 500 srednjih tankov.

Tu kaže, kaj kositer pomeni v borbi za svobodo: Ena sama škatla vsebuje ves kositer, ki je potreben za izdelavo para daljnogledov. Tri vsebujejo ves kositer, ki je potreben v ročni granatni; 430 škotel, t. j. število, ki jih povprečna družina porabi na leto, bi dalo zadosti kositra za platiniranje posod za 37 vojaških plinovih mask.

Mesta, ki so izbrana za nabiralno kampanjo, so: Hartford, New Britain, Conn., Providence, R. I., Boston-Springfield-Holyoke in Lowell-Lawrence, Mass., Severni New Jersey, New York, Rochester, Buffalo in Albany-Schenectady-Troy, N. Y., Philadelphia, Pittsburgh in Scranton-Wilkes-Barre, Pa., Baltimore, Md., Washington, D. C., Youngstown, Cleveland, Columbus in Cincinnati, Ohio, Detroit, Mich., Louisville, Ky., Indianapolis, Ind., Chicago, Ill., Milwaukee, Wis., Minneapolis-St. Paul, Minn., St. Louis, Denver, Colo., Atlanta, Ga., Birmingham, Ala., New Orleans, La., San Francisco, Calif., Seattle, Wash., in Portland, Ore. Kampanja se je že pričela v Hartford-New Britainu, New Yorku, Philadelphiji in Pittsburghu.

Vprašanja o naturalizaciji

Vprašanje: Prišel sem v Združene države kot dete and rad bi postal ameriški državljan čim prej mogoče. Dobil sem prvi državljanski papir pred dve letoma, čim sem bil 18 let star. Ali moram čakati, dokler bom 21 let star, da vprašam za drugi papir?

Odgovor: Ne. Približno pred enim letom je bilo pravilo, da je treba biti 21 let star, predno kdo prosi za državljanski papir. Sedaj more že prositi, ko je 20 let star, ako ima prvi papir, ki je dve leti star in biva v tej zemlji že pet let.

Vprašanje: Moja žena in jaz postaneta ameriška državljana še ta mesec. Ali bodo naši otroci, ki so 12, 17 oziroma 20 let stari postali ameriški državljani vsled najine naturalizacije?

Odgovor: Dva mlajša otroka postaneta ameriška državljana skupaj z vama, ne pa oni, ki je 20 let star. On bo moral sam prositi za naturalizacijo na običajen način. Kakor se zakon sedaj glasi, tujeroden otrok dobi ameriško državljanstvo od svojih staršev le tedaj, ako oba roditelja postaneta ameriška državljana, predno on doseže starost-18 let. Seveda mora on živeti zakonito v Združenih državah, predno je 18 let star, ako hoče dobiti ameriško državljanstvo.

Vprašanje: Bila sem poročena z možem, ki je postal ameriški državljan v kratkem pred najino poroko — mislim l. 1916. Dobro znam, da sem ameriška državljanka, toda ali mi je treba dokazila za to. Kje naj jih dobim? Moj mož je umrl in ne znam, kaj se je zgodilo z njegovim državljanstvom pribevalom.

Odgovor: Za takojšnje potrebe je najboljša, da se obrnete na priseljeniški in naturalizacijski urad; da najdete, kje in kdaj je vaš pokojni mož dobil državljanstvo papirje. Za prošnje te vrste so posebne tiskovine — form G-76 — ki jih tam dobite. Potem, ko dobite potrebne informacije, bo pa najboljša, da prosite za takozvani Certificate of derivative citizenship (vidi prihodnje vprašanje).

Vprašanje: Postala sem ameriška državljanka, ko sem se leta 1921 poročila s tukaj rojenim ameriškim državljanom. Rada bi imela dokazilo o svojem državljanstvu. Kako naj ga dobim?

Odgovor: Morala bi prositi za "spricevalo derivativnega državljanstva". Za tako prošnjo služi posebna tiskovina (Form N-600), katero je dobiti pri najbližjem naturalizacijskem uradu. Pristojbina za tako spricevalo stane \$5. Po navadi je treba čakati eno do dve leti, predno se tako spricevalo izda.

Vprašanje: Italijanska podanica sem. Ali je res, da ne morem postati ameriška državljanka, ker so Združene države in Italija med seboj v vojski? Moj mož je državljan in ima dva otroka, tukaj rojena. Živela sem v tej deželi, odkar sem bila 15 let stara.

Odgovor: Ni res. Vaša italijanska žena, ki je bila poročena z ameriškim državljanom, predno je bila vojna z Italijo napovedana (6. decembra 1941) in ki je do tedaj živela tri leta v Združenih državah — kar je najdaljše zahtevano bivanje za žene državljanov oziroma možev državljanov — sme prositi za drugi papir in more postati ameriška državljanka, ako drugače odgovarja predpisanim pogojem in ni zagrešila česa proti interesom Združenih držav.

Vprašanje: Prosil sem za drugi papir v New Yorku že aprila 1941 in še nisem bil pokličen na izpit. Ali mislite, da se je moja prošnja izgubila in ali da je kaj drugega vmes?

Odgovor: Ne. Izredno veliko število ljudi je prošlo za ameriško državljanstvo od l. 1940 sem, leta, ko so se vsi inozemci morali registrirati in uradniki naturalizacijskih uradov so bili poplavljeni s prošnjami. V mestih z velikim prebivalstvom se je postopanje zakasnilo za nekoliko mesecev. V New Yorku na primer ravno sedaj pozivajo one,

Slovenska Narodna Podporna Jednota

2637-39 So. Lawndale Ave. Chicago, Illinois

GLAVNI ODBOR

Zavetni odbor

VINCENT CAINKAR, gl. predsednik 2637 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.
F. A. VIDER, gl. tajnik 2637 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.
WILLIAM RUS, pomoč. taj. 2637 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.
MIRKO G. KUHEL, gl. blagajnik 2637 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.
LAWRENCE GRADISHER, tajnik bol. odd. 2637 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.
MICHAEL VRHOVNIK, direkt. mlad. odd. 2637 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.
PHILIP GODINA, upravitelj glasila 2637 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.
JOHN MOLEK, urednik glasila 2637 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

Podpredsedniki

MICHAEL R. KUMER, prvi podpredsednik Box 94, Universal, Pa.
CAMILUS ZARNICK, drugi podpredsednik 3387 W. 65th St., Cleveland, Ohio

Districtni podpredsedniki

JOS. CULKAR, prvo okrožje 417 Woodland Ave., Johnstown, Pa.
JAMES MAGLICH, drugo okrožje R. D. No. 1, Oakdale, Pa.
RAYMOND TRAVNIK, tretje okrožje 7685 Middlepointe, Dearborn, Mich.
JOHN SPILLER, četrto okrožje 2973 Randall St., St. Louis, Mo.
URBULA AMBROZICH, peto okrožje 418 Pierce St., Evelyn, Ill.
EDWARD TOMSIC, šest okrožje 522 W. 7th St., Walsenburg, Colo.

Gospodarski odbor

MATH PETROVICH, predsednik 253 E. 181st St., Cleveland, Ohio
VINCENT CAINKAR 2637 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.
F. A. VIDER 2637 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.
MIRKO G. KUHEL 2637 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.
JACOB ZUPAN 1400 So. Lombard Ave., Berwyn, Ill.
DONALD J. LOTRICH 1837 So. Trumbull Ave., Chicago, Ill.
RUDOLPH LEBICH 100 E. 26th St., Cleveland, O.

Poradni odbor

ANTON SHULAR, predsednik Box 27, Arma, Kansas
FRANK VRATARICH 315 Tenth St., Luzerne, Pa.
FRANK BARBIC 18611 Mushoka Ave., Cleveland, Ohio
ANDREW VIDRICH 708 Forest Ave., Johnstown, Pa.
JOSEPHINE MOČNIK 772 E. 18th Street, Cleveland, Ohio

Mednarodni odbor

FRANK ZATZ, predsednik 2301 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.
MILAN MEDVEŠEK 14808 Arcade Ave., Cleveland, Ohio
ANDREW GRUM 17188 Snoden, Detroit, Mich.
JOHN OLIP 331 So. Prospect Ave., Clarendon Hills, Ill.
FRED MALGAI 25 Westlawn Ave., Peru, Ill.

Zdravniki

F. J. ARCH 818 Chestnut St., N. E., Pittsburgh, Pa.

ki so vložili prošnjo meseca marca ali začetkom aprila 1941.

Vprašanje: Rad bi imel informacije, kako naj postanem ameriški državljan. Kje naj jih dobim?

Odgovor: Common Council for American Unity, znan tudi pod imenom Foreign Language Information Service (FLIS) vam in vsakomur rad postreže z informacijami. Adresa je 222 Fourth Avenue, New York City. —(Common Council—FLIS.)

Walter Lippman o Jugoslaviji

New York, 9. maja (JIC). — Današnji New York Herald Tribune priobčuje važen članek Walterja Lippmana z naslovom: "Politika postaja jasnejša in močnejša."

V zvezi z ameriško objavo vojne Bolgariji, Rumuniji in Madžarski, pisec konstatira, da ta korak pomeni, da so Združene države polni zaveznik Jugoslavije in Grčije "ne samo v vojni, temveč tudi po premirju in pri ureditvi miru, ki bo sledil..." Njihovi sovražniki so sedaj tudi naši sovražniki in besede "Združeni Narodi" imajo zelo pomemben praktičen pomen.

Lippman, ki se šteje med avtoritativne poznavalce političnih dogodkov, daje v svojem članku sledečo važno izjavo: "Grčija in Jugoslavija imata sedaj jamstvo, da bo njun položaj v miru povsem različen od položaja njihovih sosedov, ki so pristopili k Hitlerju. Grčija in Jugoslavija bosta sodelovali pri uvajanju premirja in bosta del jedra svetovne organizacije, ki bo pisala mir... Grki in Jugoslavlani so se borili za svobodo. Ostali se niso ali je torej mogoče dvomiti o tem, da se bo z Grki in Jugoslavlani najbolj gotovo računalo v bodočnosti? Njebnega dvoma ni, da na druge ne smemo računati, dokler ne dokažejo, kaj so napravili, da se osvobodijo Hitlerja, da se očistijo znotraj in da bi nanje mogli računati? Ali ni to zdrava misel? Če ne moremo sklepati miru s Hitlerjem in Mussolinijem, kako bi se pomirili z njegovimi agenti?"

KAKO DOBITI NAJVEČ ŽIVILSKO VREDNOSTI ZA VAŠ DENAR

Največ hranilnih snovi iz vsakega dolarja, ki ga porabite za živila, se dobi s tem, da izberete prava živila—in se naučite, kako jih skuhati čim najbolj varčevalno. Da se čističkim gospodinjam pripomore do tega, so se nedavno ustanovila Peoples Gas hranilnostna središča.

Tukaj je vzorec nekaterih drugih dragocenih postrežb, ki vam jih Peoples Gas hranilnostna središča nudijo: navodila, kako se spravi v "kante" sadje in zelenjava, ki je v sezoni... koristni mišljaji, kako napraviti okusne obede iz ostankov... nasvet za narčne glede obedov... zanečljiva pojasnila glede kupovanja, spravljanja, pripravljavanja, kuhanja in serviranja vaših najljubših jedil. Za to koristno postrežbo se nič ne računa.

Peoples Gas hranilnostna središča so v pritičju Peoples Gas poslopja, 122 South Michigan avenue, na 4839 Irving Park Road, in na 846 West Sixty-Third street. Na razpolago so vam od 10:00 dop. do 4:00 pop. vsak dan v tednu od ponedeljka do vključno petka. Pomnite, to je BREZPLAČNA postrežba—kar pridite kmalu in se seznanite z njo!

(Peoples Gas hranilnostna središča so organizirana v interesu narodnega hranilnostnega programa urada obrambne službe za zdravje in dobrobit—Paul V. McNutt, direktor)

KUPUJTE U. S. VOJNE HRANILNE ZNAMKE V SVOJEM NAJBЛИŽEM PEOPLES GAS URADU

Sovjetska letala mečejo bombe na nemške pozicije na ukrajinski fronti.

HENRIK MANN

SRCE

NOVELE

Preložil IVAN ALBREHT

METKA

(Nadaljevanje.)

Nekoč je pričel govoriti o milosti. Dejal je, da si prav lahko misli, da Metka v svojem srcu ni baš posebno pobožna. V takih letih je bil tudi on le bolj mlačen kristjan. Dosegel pa je vendarle še pravo pot, hvala bogu, — in sicer s pomočjo upokojenega generala Haffka. Dandanes mora človek zopet biti pobožen. Tudi Metka se doživlja trenutek, ko jo obide milost. Kako in na kak način, tega on se ne more vedeti. To je tudi vseeno.

"Ko bomo že enkrat stali pred njegovim prestolom, poreče bog: Res, sin moj, po kakšni poti si prišel do milosti, mi je deveta briga."

Asesorjev bog je govoril posebno strumno in kratko. Klotzsche si je vihal brke in njegove oči so zadobile bojevit izraz. Zunaj je pokajala gosa Hesslingova, predno je pozvala jest. Metka je vzdihnila natiem: "Kašljanje bi lahko obdržala zase."

"Klotzsche je star trintrideset let in razore tudi ima pod očmi. Gotovo je že moral kaj doživeti."

Domislila se je, tudi tega, da mora biti v današnjih dneh žena prijateljica svojega moža. Klotzsche ne sme pod nobenim pogojem vsega tega zamolčati. "Le počakaj me, mrcinica," je mislila Metka. Pa ga je vprašala, ljubo in počaje, če ni neki še nobene ljubil pred njo. Klotzsche je zardel in je rekel, da ne.

"Tega ti ne verjamem," je rekla Metka odločno.

"Pa pusti."

"Slušaj, Zofus! Raje mi zdaj kar ničesar ne natvezaj! Če naj bom tvoja žena, moram vedeti, kaj je in kaj ni."

Bilo pa ni nič, — Klotzsche ni vedel ničesar. Plačeval je takoj vse v gotovini, da je bilo opravljeno in ni bilo mogoče čisto nič reči o tem. Metka se je namrdnila in si je z dlanmi drgnila oči.

"Naposed imaš celo kakega otroka?"

Gledal je njene solze, je hrkal, vrtičil palca in je v nejasnosti razmišljal o možnosti, da bi našel kaj, česar bi se mogel izpovedati, — pa nikakor ni mogel v razmah. Gosa Hesslingova je že kašljala in Metka je zamrmrala:

"No, zdaj dobiš tisto tvojo klobaso in pivo."

Četudi je sama pojedla devet nadevanih kosov kruha, je vendar zamerila njemu, da je bil tak jedec.

Posedeli so potlej vsi v sobi, opremljeni v staro-nemškem slogu, pri plinovi svetilki. Njena luč je blestelala po cesarju, po cesarici in po "trobentaču iz Saekkingna". Mati je šivala, oče je pravil dvorne vesti iz časnika, ženini in nevesta pa nista počela ničesar. Metki ni bilo treba delati ročnih del, dokler je bil Klotzsche v gosteh; a nekaj, zasnošenega je bilo že v sami misli, da ji ni treba.

Sicer ji je bilo pa morda še bolj dolgačas nego pri krpanju. Klotzsche je sedel, prebavljal in je strmel vanjo, Metka pa je primerjaje opazovala izpod devetih trepalnic, koliko je še treba njegovemu trebuhu do tega, da doseže papanovo obsežnost. Ali neki tudi papa ni ničesar doživel pred zakonom? Videti je bilo, kakor da ni. In mama ni znala nič drugega, ni bila moderna, — je spoznala Metka.

Zato sta jo puščala tako brezbrizno, ona in papa, ki je bil sam takšen, s Klotzschetom samo. No, na Klotzscheta se pač lahko zaneseta. . . Kaj je pravzaprav mama imela od življenja? Samo papana. To je bilo malo. Mama je vedno mnogo preveč potrpehla. In zdaj sedi tu, do malega stara, in še vedno krpa papanove srajce. Če bi bila vsaj enkrat prevarala pa-

pana! . . . Pri tem je motrila Metka s kopo temnih naklepov Klotzschetov trebuh. Često se je čudila sama sebi, ko je bila zdaj tako bistrovidna in drzna. Čudno se ji je zdelo, da je zdaj samo ob sebi prihajalo spoznanje za spoznanjem, — kakor da sploh ni več Metka Hessling iz mravlinje ulice, ki jo vse pozna izza otroških dni, temveč bitje popolnoma samo zase, čisto od nekega drugega. Sicer pa je nastal ta občutek in vse, kar je mislila Metka, kakor plavajoča, dokaj daljna zvezda v somraku njenih brezkrvnih možganov. Neprenehoma je zehala skozi nos. Bilo ji je hladno — in od časa do časa je zasačila samo sebe v trenutku, ko je že začela motriti plešče kroge v zraku, ki so se pojavili vselej, predno se ji je pred omedlečico stemnilo pred očmi. "Nak, tega pa še vendar ne," je pomislila in je zbrala svojo moč.

Potlej sta k sebi stopila Klotzsche in papa na čašo piva. Tedaj se je hotela o vsem pomeniti z mamjo. Res — kaj neki? Slednjič je razbrala:

"Ti, mama, ali bom morala pozneje tudi Klotzschetu popravljati nogavice, ki jih bo on že imel preje na nogah? Papa mi vedno daje svoje, in če rečem, da jih ne maram vohati, pravi, da sem brezčutna."

III.

Pri Elzi Baumannovi se je domislila več reči. Izjavila je, da bo trikrat na dan omedlela, če bo morala poročiti Klotzscheta, tako je pust. Elza jo je poučila, o tem, da bi znal biti z izvestnimi drugimi damami tudi zabaven, pri njej pa hoče iti v pokoj. Temu je vedno tako.

V loku lož, kjer sta čakali na predstavo, so se sklenjale same rožnate, bele in vijoličaste modre bluze drugi. Gimnazijci so hrepeneče oprezovali po njih s kukali, one pa so imele važnejše reči v mislih.

"Kadar se izžive," je vedela Elza, "prihajajo k nam, da nam ostanejo samo postrežki. Kako naj se utešimo z njimi? Prav jasno si lahko mislim, zakaj je znorala gosa asesor Bautzova. Gosa doktor Harnischeva pravi sama, da bo ona tudi še ob pamet. Le pomisli, — v šestih mesecih je prišel doktor Harnisch samo enkrat k njej! Ali ni to strašansko? Starši so ji svetovali, naj si skriva preskrbi ljubimca."

"Strašansko!" je potrdila Metka. Bila je do cela probujena. Dekleti sta se spogledali s sovržnimi obrazi. Toda zapazili sta, da ju ogleduje sodni pristav Buck, in sta spet zadobili, ne da bi se trudili za to, svoj cvetoči izraz, izraz sladko mirnega procvitanja.

Po prvem dejanju je imela Metka komaj toliko časa, da je ugnila pojosti svoje napol zmehkane pralineje.

"Potem terjamo tudi me svoje pravice! Po tem hočemo tudi me do zakona neomejeno prostost! Potlej se za moj del lahko začne kujanje."

"Raje sploh ne močivte," je rekla Elza. Tu pa sta šli njuni naziranj nahtzen. Metka je pripomnila zase: "Ne, dobričica, tako govoriš samo zato, ker še nobenega nimaš!" na glas pa:

"Poglej no, kakšen fin prstan mi je dal Klotzsche. Rubin in sedem biservov. Rdeče pomeni ljubezen, je celo dejal."

Elza ga je pogledala mimogrede.

"Seve, če hočemo za kaj takega prodati srečo svojega življenja."

"Ne govori no," je menila Metka — "tudi ti še storiš tako."

"Jaz?! Jaz pojdem v Berlin in pričnem tam kakšno razmerje."

(Dalje prihodnjič.)

Zapeljana v belo sužnost

Spisal Frank Kroll

Nekoga lepega jesenskega dne popoldne se je pojavil v mestu Marceline, Mo., še mlad človek po imenu John Clark. To je bilo v letu 1926, v času, ko je bila v državi še prohibicija v veljavi. Na tisoče in tisoče se jih je tedaj ukvarjalo s prodajo prepovedane pijače in takozvani butlegarji so delali dobičke. Te vrste človek je bil tudi omenjeni John Clark. Tudi njemu ni dala pošteno delo, zato se je ukvarjal z nepošteno obrtjo in bil je tako rekoč butlegar.

Izgledal je še precej čedno, okrog trideset let, lepe postave, široko razvitih pleč, temnih oči in pogledovati je znal oprežno kot lisjak. Bil je lep oblečen v ružjavi obleki in klobuk je nosil nekoliko postrani. Tak se je torej pojavil v mestu kot bi padel z neba. Toda njegov prihod v mesto ni bil le slučajnost, pač pa je prišel v mesto po opravkih in po svojih načrtih.

Dospel je bil iz mesta Detroita. Taro je bil njegov rojstni kraj in tam je pobihal tudi v šolo do svojega osemnajstega leta.

Glavni vzrok, da je prišel v mesto Marceline, je bil ta, da je prinesel svoji razporočeni ženi razporočeno listino. Drugi vzrok je bil pa ta, da si zopet poišče drugo zakonsko družico. V mestu je bilo dovolj deklet in zato je upal, da jo bo z lahkoto našel.

S pokončno hojo je stopal po pločniku S. Kansas Avenue, njegove oči so pa švigale kot tigru; gledal je, kje bo opazil primerno dekle zanj. Ko dospe pred prodajalno z vsakdanjimi potrebčinami, se naglo ustavi kot bi odsekal. Pred trgovino so sedeli mladi moški, domačini, v starosti od osemnajst do trideset let. Clark upre pogled vanje in si misli, da je tu lepa prilika kaj več izvedeti od sedečih fantov domačinov. Kar hitro se opogumi in jih obgovori:

"Dober dan! Lep dan imamo kaj ne?"

"Dober dan! Da, prav lepo imamo," se oglasi eden izmed njih, kot bi hotel za vse skupaj odgovoriti. Drugi se niso oglašili.

Ta, ki je odgovoril in vrnil pozdrav novodošlec, je bil fant v starosti dvajset let po imenu Frank Brown. Za tujca se je začel zanimati in ga je motril z očmi od nog do glave ter se držal na smeh.

"Prijetno je tukaj sedeti in kar tako se mi zdi, da moram še jaz nekoliko posedeti," se zopet oglasi tujec, se nekoliko nasmehe in v roku potegne časopis iz žepa in začne gledati, kot bi si hotel s tem pomagati iz zagate.

Fantje so posedali kar na stopnicah in tako se je tudi tujec vsedel poleg tistega, ki mu je odgovoril. Z žepnim robcem si je obrišal čelo in obraz, istočasno je pa študiral, kako bi dalje napeljal pogovor. Končno mu šine prava misel v glavo in začne s fantom razgovor:

"Ali si domačin v tem mestu?"

"Da, pravi domačin sem, ker tukaj sem se rodil in tukaj tudi živim," odgovori Brown, se nekoliko okrene, da je lahko naravnost gledal tujcu v obraz.

"Potem sta ti mesto in okolica dobro znana," pripomni tujec.

"Kako mi ne bi bila, če sem tukaj doma," odgovori Brown.

"Bi mi ti mogel povedati, če bi se tukaj dalo dobiti dekle, ki bi bilo neustrašeno in nebojazljivo, kajti jaz takšno potrebujem, pa tudi vroča mora biti, saj morda veš, kakšno imam v mislih", zopet vpraša tujec.

"O že vem, takšno želite, ki rada ob večerih postoji na vogalih, pa vroča mora biti kot o-

Skupina delavk, ki so uposlene v federalni orožni tovarni, odhaja na delo.

gnjenik", odgovori fant in se za reži, da se mu posvetijo beli zobje kot ciganu.

"Da, da, tako iščem in ti si uganil moje misli, zato upam, da mi boš še kaj več povedal," odgovori tujec in potreplja fanta po rami.

"Takšno vam prav hitro najdem in tudi za pričo vam bom šel, če se boste z njo poročili. Za uslugo mi morate pa kupiti vrečko tobaka z imenom "Bull Durham", pripomni fant in se zopet zasmeje ter upre oči v tujca.

Clark je kar osuplo gledal ter se veselil, ker mu je bila sreča mila, da je našel na tako korajžnega fanta. Samo previden je hotel biti, da ne bi mladeniču razodel svoje tajnosti. Z roko se je nekoliko pogladil po bradi, se veselo muzal, nato pa zopet rekel:

"Torej kot razvidim iz tvoje pripovedovanja, bom lahko našel mlado nežno bitje, ker v tebi sem dobil izvrstnega pomočnika. Tudi plačilo boš prejel, tega se ti ni treba bati, da mi boš zastoj pomagaj."

"Nič se ne bojte, da nama bo šla tesna pri iskanju nežne stvarice, kajti v našem mestu jih je dovolj. Našla bova tako, da bo pri volji iti z vami tudi na konec sveta," zopet potrdi fant in izgleda, da je zelo dobre volje.

Clark je bil že na konju. Kar je izvedel od fanta, je bilo že dovolj, da ni zastoj prišel v omenjeno mesto. Sedaj je bil že prepričan, da bo našel dekle, ki bo pri volji iti z njim. Samo da mu jo domačin pokaže, potem bo že sam opravil z njo ter jo pridobil s svojimi laskavimi besedami, kajti govoriti je znal kot mešetar, s svojo postavo se je znal pa tudi tako kretati, da so dekleta postala pozorna zanj.

Fant in Clark sta izmenjala še nekaj besed ter se ozirala v eno in drugo stran. Prav tako je izgledalo, kot bi nekoga pričakovala in zato pogledovala, kdaj se bo pokazal. In res kot nalašč počasi prihaja po pločniku neko dekle. Fant jo prvi opazi in takoj si misli, da bo to že ena, kakršno ta tujec želi dobiti. Dekle se vedno bolj približuje kraju, kjer so sedeli fantje in med njimi Clark.

"Poglejte jo, pogledajte, to je že ena, kakršno iščete," pošepeta fant Clarku.

Clark jo ošine z očmi in na prvi pogled se mu dopade. Kar ni mogel obrniti pogleda od nje, ki se je tako gibčno držala in možko stopala naprej in le postrani pogledala sedeče.

"Če ne bo s to nič, vam bom pa drugo pokazal," šepne fant Clarku na uho, ko je šlo dekle mimo.

To je bila fantova sošolka; skupaj sta hodila v šolo in istočasno dorasla. Dekletu je bilo dvajset let.

"Ta je baš taka, kakršno iščem in kakršno želim imeti. Če bi si to osvojil, pa bil srečen," de Clark, ko gleda za dekletom, ki je počasi stopala kot bi se ji nikamor ne mudilo.

"Kar poskusite, kajti rečem vam, da to je dekle na pogled, da malo takih. Če jo boste pravilno nagovorili, boste gotovo imeli uspeh, le podvajate se", ga vzpodbuja fant.

Clark ni hotel niti minute odlašati, kar poskočil je, se nekoliko pretegnil, si popravil obleko, nato potrepal fanta po rami, kot bi se mu hotel s tem zahvaliti za priporočilo, nato je pa bolj hitrih korakov odšel dalje po pločniku. Kmalu je dospel do gledališča ter začel ogledovati slike, ki so površno predstavljale film.

Dekletu je bilo ime Mary Hart. Ona je stopala v smeri iz mesta, kmalu se je pa obrnila in začela iti nazaj, torej je izgledalo, kot bi se podala le na sprehod in pa da je s svojim vitkim

NOTE!

Save this copy of PROSVETA
It is needed for VICTORY!

SAVE

- ★ All Wastepaper
- ★ Old Rags
- ★ Old Rubber
- ★ Scrap Metal

Turn it over to some local
salvage agency

Yanks Read Mail 'Down Under'

Our soldiers in Australia keep in touch with their home folk by mail. They are shown reading their first mail from home after reaching Australia. Some of the men wear tropic helmets, the others absorb the sun's rays. (Central Press)

še bolj prikupna in zapeljiva svojim telesom se je pozibavala oči so ji pa švigale iz pod črte se iskriše kot dva bisera. Vsih se je malo ustavila pred njo in drugo trgovino ter se ozrla izložbeno okno, istočasno se pa ogledavala v žepnem zrcalu si popravljala kodre in klobuk na glavi. Nato je zopet stopala dalje in končno dospela do me ne trgovine, ki je stala tik gledališča.

(Dalje prihodnjič.)

Agitirajte za Prosveto!

Listen to
PALANDECH'S
RADIO BROADCAST
Featuring a Program of
YUGOSLAV FOLK MUSIC
Every Saturday, 1 to 2 P.M.
STATION WHIP
1530 Kilocycles (Top of the Dial)

ZASTOPNIKI LIST PROSVETE

so vsi društveni tajniki in tajnice član, ki jih društva izvolijo v svrhu.

Wali nastavljeni lokalni in po valni zastopniki za določena okraji:

Louis Barborich, za Milwaukee, Wis. in okolice.

Anton Jančovich, za Cleveland, Ohio in okolice.

Andrej Piriz iz Ely, Minn., dr. v. Minnesota.

Frank Klun iz Chisholma, Minn. za Chisholm in okolice.

Frank Cvetan iz Tice Hill, Pa. vso srednje-vzhodno Penno.

Anton Zornik iz Hermine, Pa. vso zapadno Pennsylvanijo.

Joe Peternei iz Library, Pa. zapadno Penno.

John Zornik za Detroit in okolice.

Poleg vseh teh pa lahko vsak član naročnik sam pošlje svoje naročnino direktno listu

PROSVETA

2657 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

TISKARNA S.N.P.J.

SPREJEMA VSA

v tiskarsko obrt spadajoča dela

Tiska vabila za veselice in shode, vizitnice, časnike, knjige, koledarje, letake itd. v slovenskem, hrvaškem, slovanskem, češkem, angleškem jeziku in drugih.

VOĐSTVO TISKARNE APELIRA NA ČLANSTVO S.N.P.J. D. TISKOVINE NAROČA V SVOJI TISKARNI

Vsa pojasnila daje vodstvo tiskarne. — Cene zmerno, unijsko delo prve vrste

Pišite po informacije na naslov:

SNPJ PRINTERY

2657-58 S. LAWDALE AVENUE CHICAGO, ILLINOIS
TEL. ROCKWELL 4884

NAROČITE SI DNEVNIK PROSVETO

Po sklepu 12. redne konvencije se lahko naroči na list Prosveto in prišteje eden, dva, tri, štiri ali pet članov in ene družine in eni naročniki. List Prosveto stane za vse članke, za članke ali počlane \$0.50 za eno letno naročnino. Če pa člani še plačajo pri nastopu \$1.50 za tednik, so jim to prišteje k naročnin. Torej sedaj ni vroča reči, da je list predrag za članke SNPJ. List Prosveto je v vsaki listini in gotovo je v vsaki družini nekdo, ki bi rad čital list vsak dan.

Pojamčilo: Vselej kakor hitro kateri teh članov preneha biti član SNPJ, ali če se preseli proč od družine in bo zahteval sam svoj list tednik, bode moral tisti član iz dotične družine, ki je tako skupno naročena na dnevnik Prosveto, to takoj naznaniti upravitelju lista, in obenem doplačati dotično vsoto listu Prosveto. Ako tega ne stori, tedaj mora upravitelju znati datum za to vsoto naročnika.

Cena listu Prosveto je:

Za Zdrav. države in Kanado \$0.50	Za Člone in Chicago je \$1.50
1 tednik in 4.00	1 tednik in 4.50
2 tednika in 3.00	2 tednika in 1.10
3 tednike in 2.40	3 tednike in 3.90
4 tednike in 1.20	4 tednike in 2.70
5 tednikov in 0.80	5 tednikov in 1.50

Za Evropo je \$0.50

Izpolnite spodnji kupon, priložite potrebno vsoto denarja ali Money Order v pisnu in si naročite Prosveto. List, ki je vaš lastnina.

PROSVETA, SNPJ.

2657 So. Lawndale Ave.
Chicago, Ill.

Priročeno pošljam naročnino na list Prosveto vsoto \$

1) Ime _____ Čl. družine št. _____

2) Ime _____ Čl. družine št. _____

3) Ime _____ Čl. družine št. _____

4) Ime _____ Čl. družine št. _____

5) Ime _____ Čl. družine št. _____

Mesto _____ Država _____

Nov naročnik _____ Star naročnik _____